

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

Hur framställs barnets bästa i LVU-domar?

En kvalitativ diskursanalys om maktspelet i LVU-domar

Johanna Johansson & Rebecka Norell

Kandidatuppsats SOPA63
VT2019

Handledare: Anna Rypi

Abstract

Authors: Johanna Johansson and Rebecka Norell

Title: How is the best interest of the child portrayed in court judgements? A qualitative discourse analysis of the power play in court judgements according to the act “Care of Young Persons (Special Provisions)”(LVU). [Translated title]

Supervisor: Anna Rypi

Assessor: Anders Lundberg

The aim of this study was to understand how “the best interest of the child” appears and is motivated in court judgments. The aim is furthermore to study different power discourses which are expressed in the process of LVU-placements in foster care, and how these different power discourses may affect the child. The method chosen for this study was qualitative discourse analysis of seven different LVU-cases from the administrative court of appeal (Swedish: Kammarrätten) in Sweden between 2013 to 2018. To analyse our result, we used a power theory from Foucault, and two different discourse analysis theories from Fairclough and Foucault. The study found that “the best interest of the child” is motivated in each case, but the different participating actors in the legal process have different interpretations of what the concept means. Furthermore, the study found that there is a power battle between the parents, social welfare committee and the court. This power battle is expressed through resistance from the parents and exercise of power from both the social welfare committee and the court. The consequence of the power battle is that the children suffer from it, as it removes the focus from them onto the ongoing conflict.

Keywords: Best interest of the child , Power , Discourse , Resistance

Innehållsförteckning

Problemformulering	4
Syfte och frågeställningar	5
Bakgrund	6
Beslutsprocessen	6
Kunskapsläget	6
Inhämtning av tidigare forskning	6
Instabilitet och kontinuitet i samhällsvården för barn	7
Barnets bästa	8
Statlig vård i familjehem	9
Barnets röst i LVU-processen	10
Teoretiska utgångspunkter	11
Foucaults teori om makt och kunskap	11
Diskursanalys	12
Foucaults diskursanalys	13
Faircloughs kritiska diskursanalys	13
Metod och metodologiska överväganden	15
Arbetsfördelning	15
Metodologiska överväganden	16
Urvalsprocessen	17
Förförståelse	20
Kodning och bearbetning av empirin	21
Studiens tillförlitlighet	21
Etiska överväganden	22
Resultat och Analys.....	25
Framställandet av barnets bästa i rättsfallen	25
Maktspelet mellan myndighetspersonerna och föräldrarna	29
Maktens påverkan på barnet	33
Avslutande diskussion	37
Referenslista	40

Problemformulering

Varje kommun är ansvarig för att se till att alla barn växer upp under goda och trygga förhållanden. Med detta ansvar medföljer även att de ska se till att barn inte lever i skadliga miljöer. Om barnet utsätts för fara och risk för sin hälsa och utveckling i sin hemmiljö ska kommunen ta beslut om att barnet ska få fostran och vård utanför det egna hemmet (Socialtjänstlag 2001:453). Denna fostran och vård kan bland annat ges i familjehem. Om vården inte kan ges på frivillig väg tillämpas tvång enligt lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (1990:52). Innan denna placering kommer till stånd sker en rättslig process där barnets åsikt om situationen, och vad det bästa för det enskilda barnet är, ska kartläggas (SoL; Barnkonventionen 2009). Målet med vården är att barnet ska återförenas med de biologiska föräldrarna, förutsatt att risken för att deras hälsa och utveckling är utesluten. För att möjliggöra denna återförening överväger socialtjänsten vården var sjätte månad, och föräldrarna kan överklaga denna omprövning till förvaltningsdomstolen (LVU 1990:52). Tidigare studier visar att barn som varit i kontakt med samhällsvård generellt mår och har det sämre än barn som inte varit det. De har också en förhöjd risk för psykisk och somatisk ohälsa (IVO 2017). Ytterligare en faktor som påverkar barnet negativt är instabilitet. Detta är centralt i familjehemsplaceringar då ett barn får flytta många gånger. Denna instabilitet har visat sig vara en mer bekymmersam faktor för barnets mående än om barnet är otillfreds med familjehemmet (Andersson 2008). Vikten av barnets åsikt ska dock inte förminska utan vantrivsel bör tas på allvar (Wilson & Conroy 1999). Statistik visar att barn som flyttar hem till sina biologiska föräldrar i hög utsträckning får återplaceras, utan garanti att hamna i det familjehem de tidigare var placerade i (Skoog 2013).

Barnets bästa är en faktor som är viktig att ta hänsyn till i beslut som rör barnet. Trots detta visar rapporter att barnets bästa inte alltid tillgodoses. Det är av vikt att utredningen som ligger till grund för beslutet som förvaltningsdomstolen tar angående upphörande av vård är väl genomförd (IVO 2017). Tidigare studier visar att en majoritet av familjehemsplacerade barn inte får möjlighet att prata med en socialsekreterare ensamma under tiden de är placerade. Istället är alltid en familjehemsföräldrar närvarande, detta gör att barnen inte känner att de har utrymme att uttrycka sin ärliga åsikt (Cederborg & Karlsson 2001).

Den socialsekreterare som utreder om ett barn ska placeras enligt LVU ska utreda såväl barnets åsikt om situationen som dess psykiska och fysiska mående (prop. 1989/90:28 s. 69).

Centralt i LVU-processen när ett barn blir placerat är makt. De som är inblandade i processen har olika typer av makt som påverkar utgången för barnet. Vårdnadshavare har vid familjerättsliga processer som roll att företräda sitt barn. Men vid LVU-processen har vårdnadshavarna inte denna roll, eftersom de och barnet ofta har olika intressen, och av den orsaken att barnet ofta har ett behov av vård just på grund av föräldrarnas oförmåga att kunna sörja för och företräda barnet (Mattsson 1998). De inblandade myndighetsutövarna i LVU-processen är särskilt viktiga aktörer, då de har makt och ett stort ansvar över barnets liv och välmående. Detta eftersom barnen både blir utelämnade till deras beslut och agerande, samt måste förlita sig på att myndighetsutövarna företräder deras bästa.

Det är av relevans för socialt arbete att studera makten i LVU-processen eftersom det inte går att frångå den maktposition som en socialarbetare besitter genom att kunna bestämma och påverka andra människors liv. Vidare är det även av relevans för socialt arbete att studera hur barnets bästa tillgodoses i beslut om upphörande av LVU-vård i familjehem.

Syfte och frågeställningar

Syftet är att studera hur "barnets bästa" framkommer, och motiveras, i rättsfall. Syftet är vidare att studera olika diskurser om vad barnets bästa är gällande upphörande av LVU-vård i familjehem, samt hur barnet påverkas av maktspelet mellan de olika diskurserna om vad barnets bästa är.

1. På vilka sätt visas att barnets bästa tas hänsyn till i förvaltningsdomstolarnas dom gällande upphörande av LVU-vård i familjehem?
2. Hur återspeglas maktspelet mellan socialnämndens, domarnas och föräldrarnas olika diskurser om barnets bästa?
3. Hur påverkas barnet av maktspelet mellan de olika diskurserna om vad barnets bästa är?

Bakgrund

Beslutsprocessen

LVU-lagen beskriver att det finns två olika grunder när ett tvångsomhändertagande kan tillämpas. I denna studie kommer fokus endast läggas på sådana fall där ett tvångsomhändertagande har skett på grund av brister i barnets hemförhållanden. Ett tvångsomhändertagande tillämpas om det i barnets hem finns en påtaglig risk för barnets utveckling och hälsa. Därtill ska det förekommit något av följande; brister i omsorgen, fysisk eller psykisk misshandel, otillbörligt utnyttjande eller annat förhållande i hemmet. När något av dessa rekvisit är uppfyllda, samt att det kan antas att det saknas samtycke till vården från vårdnadshavare eller ungdomen (om denne är över 15 år) tillämpas lagen LVU. När detta beslut om vård har tagits har socialnämnden skyldighet (enligt Socialtjänstlagen) att sörja för barnet genom en placering i någon form av vårdboende utanför hemmet. Socialnämnden ska var sjätte månad överväga om LVU-vården inte längre behövs. Om detta är fallet ska vården upphöra. Återföreningen vid upphörande av vård ska noga förberedas tillsammans med vårdnadshavarna. Lagkommentarerna till LVU säger också att för att vården ska upphöra ska de förhållanden som legat till grund för tvångsomhändertaganden inte längre föreligga, det vill säga att föräldrarna och dess hemförhållanden ska ha förbättrats och anses som varaktiga.

Kunskapsläget

Inhämtning av tidigare forskning

För att hitta relevant tidigare forskning i ämnet har vi använd databasen Lubsearch, sökfunktionen Google Scholar samt sökt i Socialvetenskaplig tidskrift. För att hitta relevanta artiklar, rapporter och avhandlingar gjordes först en bred sökning i ämnet och följande sökord användes; Best interest of the child, Barnets bästa i Sverige, Statlig vård. Med dessa sökord fick vi många träffar och därför valde vi att göra en andra sökning där vi specificerade sökorden för att hitta artiklar som handlade mer specifikt om vårt ämnesområde. Då lades sökord som Familjehem, LVU, makt och barnets röst till i sökningarna. För att försäkra oss om att artiklarna har haft hög vetenskaplig säkerhet gjorde vi en avvägning utifrån årtalet, geografisk relevans, författarna samt var forskningen har publicerats. Vidare har vi frågat vår handledare och ansvarig bibliotekarie på universitetet om råd kring övrig litteratur, som sedan används till att hitta både tidigare forskning samt teori.

Instabilitet och kontinuitet i samhällsvården för barn

Skoog (2013) har i sin forskning studerat instabila placeringar av barn i samhällsvård. I inledningen av Skoogs forskning konstateras att tidigare forskning inom området främst är inriktad på sammanbrott, där vården plötsligt avbryts utan planering, samt vuxnas tillbakablickar på instabilitet i barndomen och upplevelsen av detta. Forskning på planerade byten av vårdmiljöer är inte lika förekommande (Rostill- Brookes m.fl., 2011; Hyde & Kammerer 2009; Sallnäs m.fl., 2012). Slutsatserna som dras i forskningen är att barn vanligtvis har påtalat sitt missnöje med placeringen innan sammanbrottet och att de agerar ut när de inte blir lyssnade på. När det kom till planerade hemflytt visade studien att 30 % av barnen som flyttade hem återigen placerades i samhällsvård inom ett år. En majoritet av barnen i studien beskrev att de upplevde att planerade byten av vårdmiljöer var jobbigare än sammanbrott. Detta eftersom de upplevde att de ofta trivdes när bytet var planerat men att sammanbrottet berodde på att de vantrivdes och inte blev lyssnade på. Barnen beskriver i studien hur relationerna till vårdgivarna blir kortvariga och flyktiga och att deras tillvaro i form av vänner, skola och platsen där de bor ständigt byts ut. Gällande var barnen med instabil samhällsvård kände sin tillhörighet varierade detta mellan den biologiska familjen och familjehemmen. En del barn uttryckte att de inte kände någon tillhörighet och att de inte släppte in vuxna på djupet med rädsla för att bli sårad igen (Skoog 2013).

Tidigare forskning av barn som haft instabila placeringar visar att barnens psykiska mående påverkas till det negativa. Att flytta mellan olika familjehem gör det svårt för barnet att utveckla en trygg anknytning till vuxna i allmänhet och familjehemsföräldrarna i synnerhet. Ungdomar som saknar en trygg vuxen får det svårare att utvecklas till vuxna självständiga individer. Förseningar i skolan, låg självkänsla och känsla av minskad livskvalitet är också faktorer som visats höra ihop med instabilitet i familjehemsplaceringar. Barn som inte har uppvisat några större problembeteende tidigare visar en ökning av dessa, något som visat sig stå i direkt korrelation till antal placeringar (Bederian-Gardner et al. 2018). Förekomsten av psykisk ohälsa är högre hos barn som har erfarenhet av samhällsvård. Mätningar visar att barn som växt upp med föräldrar som har missbruk eller psykisk ohälsa, samt har varit i kontakt med socialtjänsten under uppväxten, har tre till fem gånger större risk att själva söka psykiatrisk vård i vuxen ålder, jämfört med jämnåriga utan denna erfarenhet (Hjern, Arat & Vinnerljung 2014).

Barnets bästa

Barnets bästa är ett begrepp som finns med i lagar och konventioner i Sverige och internationellt som syftar till att barnets perspektiv ska tas hänsyn till vid åtgärder som berör barn. Inom den svenska lagstiftningen finns begreppet bland annat med i Socialtjänstlagen och LVU. Det finns dock ingen tydlig definition av begreppet. Däremot belyser Socialstyrelsen att vid beslut om barn ska barnets bästa vara avgörande, och inga andra intressen eller faktorer än att just förbättra barnets situation får ta över (Socialstyrelsen 2012). Genom prop.2002/03:53 kommenteras också att det inte finns en entydig definition om vad barnets bästa innebär, däremot framkommer det i Föräldrabalken (1949:381) att i bedömningar vid varje enskilt fall behövs en bedömning göras av vad barnets bästa innebär. Vid denna bedömning ska hänsyn tas till barnets utveckling samt fysiska och psykiska välbefinnande. Både långvariga och kortvariga effekter för beslutet ska beaktas. Detta innebär att det är nästintill omöjligt att objektivt definiera vad barnets bästa innebär. Vidare synliggör propositionen 2002/03:53 att barnets bästa i utsatta situationer, som när LVU tillämpas, behöver stärkas. En av anledningarna till detta är att föräldrarätten har kommit i för stort fokus vid beslut om LVU.

Barnets bästa framkommer även i internationella konventioner och riktlinjer, framför allt i barnkonventionen. Flera artiklar i barnkonventionen benämner att vid beslut om barn ska barnets bästa sättas i främsta rummet. Detta gör att de länder som har ratificerat barnkonventionen är skyldiga att tillgodose varje barn med skydd och omvårdnad, men samtidigt ta hänsyn till de rättigheter och skyldigheter som vårdnadshavare har (Unicef 2009). Med skyldigheten att skydda varje barns välfärd blir begreppet barnets bästa centralt, framförallt i konflikt med föräldraansvaret. I fall där de biologiska föräldrarnas uppfostran äventyrar barnets välmående förväntas staten tillfälligt frånta föräldrarnas rättighet att uppfostra sitt barn, med hänvisning till barnets bästa. Detta eftersom en sådan åtgärd kan vara det enda alternativet för att skydda barnet, ge omvårdnad och tillförsäkra barnets välfärd (Lind 2008).

I en artikel från Cambridge University (Desante et. al 2016) har studier bedrivits kring vad barnets bästa innebär. I slutsatsen av denna studie förklaras barnets bästa utifrån barnets sammanhang och kontaktnät. Att genom olika sammanhang och kontaktnät kunna skapa mening för barnet, ge guidning och skapa värdefulla relationer, bidrar till att barnet kan

utvecklas men också återhämta sig från eventuell psykisk ohälsa. Enligt studien innebär att agera för barnets bästa att omvärlden underlättar för och stödjer barn när de hamnar i psykisk ohälsa. Omvärlden skapar också platser för barnet där ojämlikhet och förtryck inte existerar, och ser barnets förmågor och lyfter upp barnet för att främja dess utveckling.

Statlig vård i familjehem

När ett barn inte längre kan bo hemma hos sina biologiska föräldrar på grund av faktorer som riskerar barnets välmående, måste samhället agera. Både i nutid men också under 1900-talet har familj/fosterhem varit en form av statlig vård som dessa utsatta barn har blivit placerade i. I nutid är familjehem den vanligaste placeringsformen för ungdomar, oavsett kön eller ålder. Att bli placerad i ett familjehem benämns som att en ungdom har heldygnsvård och just denna typ av vård ökar enligt de senaste rapporterna (Socialstyrelsen 2017). Vid en historisk tillbakablick på den statliga vården av barn i familjehem är det tydligt att den länge ansetts kontroversiell. Ett ifrågasättande har framförts om det är bäst för barnen att få stabilitet och trygghet i ett familjehem eller om det bästa för barnen är att behålla en nära relation till sina biologiska anhöriga med målet att flytta tillbaka så snart som möjligt (Andersson 1998).

Själva vården i familjehem har förändrats över tid, förutom att den har bytt namn från fosterhem till familjehem, har även synen på familjerna och övriga omständigheter när barnet ska placeras förändrats. I början på 1900-talet fanns krav om att familjehemmet skulle vara placerat på landsbygden och att familjen skulle vara barnlös, för att barnet skulle få sina grundläggande behov tillfredsställda, samt för att få möjlighet till att kunna arbeta och få frisk luft. Under mitten av 1900-talet skedde en förändring då barnens behov av social samvaro blev viktigare, och framförallt skolgången.

Därför fick inte familjehemmet vara placerat för avlägset och det var viktigt att barnet kunde umgås med jämnåriga. Framåt 1970-talet skedde stora och snabba förändringar inom familjehemsvården, nu ställdes krav på familjehemsföräldrarna.

De skulle nu ha erfarenhet av barn och gärna ha haft fosterbarn innan.

Psykologiska teorier blev också mer väsentliga i utredningen kring om en familj skulle bli godkänd som familjehem. Detta gjorde att familjehemsföräldrarnas uppväxt och barndom blev en viktig faktor i utredningarna (Bergman 2011).

Trots att familjehemsplaceringar är den vanligaste formen av statlig heldygnsvård i modern tid för ungdomar, och att frågan inte anses lika kontroversiell, finns det ett mål att minska placeringar av barn i familjehem. Istället ska strävan vara att arbeta för en väl fungerande kontakt mellan föräldrar och deras barn och med syftet att återförena. Diskussionen om det är bäst för barnet att få statlig vård utanför hemmet har fortsatt. Studier visar på att barn som har fått statlig vård, i Sverige men också barn i andra länder har det sämre än barn i allmänhet (Andersson 1998).

Barnets röst i LVU-processen

I prop 2002/03:53 s. 79 förs ett resonemang som gör gällande att i enlighet med barnkonventionen artikel 12 ska barn ha möjlighet att komma till tals i frågor som rör dem, LVU-utredningar inkluderat. I domstolsförfaranden ska barn antingen direkt eller indirekt få sin åsikt beaktad och om en domstol anser att socialnämndens utredning av barnets åsikt är bristfällig har de möjlighet att begära att mer kartläggning sker. Socialnämnden har ett stort ansvar för att utredningen som sedan ligger till grund för ett beslut om upphörande av vård enligt LVU blir så utförlig som möjligt (HFD 2014 ref. 50).

Det senaste decenniet har förändringar skett i processen för barnutredningsärenden. Fler standardiserade modeller har utvecklats och användningen av riktlinjer i dessa utredningar har ökat. I samband med denna förändring har även barnkonventionen lagt stort fokus på att barnets rättsliga rättigheter behöver stärkas. Denna förändring har haft som syfte att förbättra utredningsarbetet. Dock visar forskning att exempelvis standardiserade bedömningsmetoder som använts i England har påverkat det professionella sociala arbetet negativt. Detta genom att den relationella aspekten i det sociala arbetet försummas. Vidare är det svårt att implementera det barnrättsliga perspektivet i barnutredningar, eftersom de standardiserade modellerna och riktlinjerna är utformade efter lagstiftning och därför måste följas. Skillnaden mellan dessa riktlinjer och modeller jämfört med barnkonventionen är att barnkonventionen är baserat på ett barnrättsperspektiv, medan riktlinjerna och modellerna är formade efter barnets behov och en utförlig beskrivning av dessa behov. Detta gör att riktlinjerna och modellerna efterföljs i första hand, då de är det rättsliga ramverk som socialsekreterarna måste följa. Detta har dock resulterat i en negativ påverkan på barnen som är föremål för utredningen, då modellerna beskriver barnets behov utan kontext och kronologisk ordning,

vilket resulterar i att det är svårt att förstå barnets faktiska situation (Ponnert och Johansson 2018).

Mattson (1998) har i sin studie undersökt i vilken utsträckning ett barn får komma till tals i en LVU-process. Dels hur ofta barnet varit med vid den muntliga förhandlingen i domstolen, men också hur mycket socialsekreteraren utrett barnets åsikt innan domstolsförhandlingen. Resultatet i studien visar att inget barn i de studerade fallen deltagit vid en förhandling och att socialsekreterare sällan ger mycket utrymme i utredningen till barnets egen berättelse. Istället är det de vuxna som finns i barnets liv som får framställa denna. En rapport från Maskrosbarn (2010) styrker detta i form av att många barn som varit i kontakt med socialtjänsten vittnar om att de inte blivit tillfrågade av socialsekreterare om vad deras upplevelse av situationen är. Rapporten visar även att många barn känner att de under processens gång inte får kunskap från socialtjänsten om vad som händer eller om vilka insatser det finns att få.

Dagens barnutredningar är inom en diskurs där mycket fokus ligger på barnets legala rättigheter där utredningarna fokuserar på att beskriva de formella rättigheter samt det behov som barnet har. Detta gör att mindre fokus verkar läggas på komplexiteten i barnets situation och att faktisk säkerställa barnets välfärd och säkerhet i stort. Denna rättighetsdiskurs sätter socialsekreterarna i en svår position då de inte är jurister men ändå måste balansera både de juridiska dimensionerna och de riktlinjer och modeller som utgör deras ramverk utan att förlora sitt ansvar och sin professionalitet (Ponnert och Johansson 2018).

Teoretiska utgångspunkter

Foucaults teori om makt och kunskap

Inom Foucaults teori används begreppen underlydande och härskade, men i detta arbete har en övervägning gjorts att begreppen underordnade och överordnade är mer passande. Vidare används uttrycket diskurs om vad barnets bästa är i arbetet. Detta uttryck syftar på hur socialnämndens, föräldrarnas och rättens respektive diskurs om vad barnets bästa är, kommer till uttryck.

Foucaults diskursteori är starkt kopplad till hans teori om makt och kunskap. Foucault definierar makt som något som finns överallt eftersom det alltid finns någon form av

maktförhållande i alla relationer. Makten ska ses som något som finns i ett komplicerat system och inte något som endast existerar i ett centrum. Enligt Foucault tillhör inte makten bestämda aktörer utan är utbredd mellan alla praktiskt verksamma personer i ett socialt sammanhang. Makten i sig bildar kunskap och diskurser. Vår sociala omvärld produceras av makt och det är också makt som är anledningen till att omvärlden kan talas om på vissa sätt medan andra sätt omöjliggörs. Genom Foucault sätt att se på kunskap är alltså makt, kunskap och diskurs tätt sammanfogade (Winther Jorgensen och Phillips 2000 s 74).

Foucault menar att makten skapas i interaktionen mellan människor. Beroende på kön, etnicitet, position i samhället, kunskap och erfarenhet skapas ett så kallat styrkeförhållande mellan människor. Dessa faktorer väger olika mycket i styrkeförhållandet och vad som väger tyngst bestäms av djupa maktstrukturer, som ger sig uttryck i interaktioner (Hörnqvist 1996 s. 51-55). Foucault beskriver begreppet den *juridisk-negativa maktförståelsen*. Denna förståelse innebär att all maktutövning är likadan. De personer som innehar den dominerande rollen i styrkeförhållanden inom statlig maktutövning, oavsett om det är en domare eller lärare, utövar samma slags makt. Grundprincipen med lagstiftning är att dra gränser mellan vad som är tillåtet och otillåtet, gränser upprättas och skillnader konstateras (Foucault 1980 s 140). Maktutövningen som sker genom lagstiftning regleras inte alltid av de föreskrifter som gäller, då dessa regler och lagar är stiftade för de *underordnade* och inte för de *överordnade*. Eftersom lagar och regler är stiftade för de underordnade, möjliggör detta för de överordnade att kringgå dessa föreskrifter. Alla de som inte är överordnade ska underkasta sig dessa lagar och regler. Syftet med denna typ av makt är den ska ge effekt i form av lydnad. Dock påpekar Foucault att den underkastelse som uppstår inte ska tolkas bokstavligt. Detta eftersom varje person som bryter mot lagar och regler har ett alternativ att följa lagen eller inte. Detta innebär att när den statliga makten utmanas är det ett medvetet val och kan ses som ett uttryck av *motstånd* (Hörnqvist 1996 s. 116-119). Det finns inga maktrelationer utan motstånd. Motståndet existerar inte utanför makten utan motståndet i sig är en del av makten och dessa två element innebär konflikt. Motstånd mot makten både utmanar, skärper och justerar maktutövningen (Foucault 1980 s. 142).

Diskursanalys

En diskursanalys innebär att man undersöker och funderar över hur människor talar om något. Målet med detta är dels att identifiera hur det pratas om något, om det finns olika sätt, och dels att undersöka vad det har för konsekvenser för olika aktörer när man pratar om

något på ett visst sätt. En diskursanalys av en text kan ha flera inriktningar men gemensamt är att den ser på språket som något som inte bara återger verkligheten utan att språket i sig också bidrar till att *skapa* verkligheten (Bergström och Boréus 2012 s. 363). Forskaren studerar vilka mönster som går att urskilja i materialet och vilka sociala konsekvenser dessa diskursiva beskrivningar av verkligheten får. Diskurser ramar in vad som kan och får sägas samt vad som ger mening, i en viss tid (Winther Jorgensen och Phillips 2000 s. 25).

I det här arbetet kommer utvalda delar från både Foucaults och Faircloughs teorier användas. Trots dessa lite olika vetenskapsteoretiska synsätt på diskursanalys har vi gjort bedömningen att relevansen för vårt arbete, samt likheterna i teorierna, är tillräckligt stora för att de utvalda delarna från dessa två ska kunna kombineras.

Foucaults diskursanalys

Foucault anser att det inte är möjligt att få fram en sanning om något eftersom det inte är möjligt att se på något utanför diskursen. *Sanningseffekter* är något som produceras inom diskursen och det som är intressant med dessa är att de skapas inom diskurser som varken är falska eller sanna (Winther Jorgensen och Phillips 2000 s. 19). En diskurs får som konsekvens att en del människor kontrolleras och utestängs från det samhälleliga deltagandet. Exempel på utestängning från samhälleligt deltagande är när något ses som rätt eller fel, friskt eller sjukt, modernt eller omodernt. Det som driver denna utestängning är den etablerade kunskapen i ett samhälle. Vidare menar Foucault att handlingsutrymmet för organisationer och individer egentligen inte är särskilt fritt eftersom dessa befinner sig inom ramen för diskursen (Bergström och Boréus 2012 s. 361). En *ideologi* enligt diskursteorin är något som döljer de alternativa möjligheterna och med hjälp av denna kan orättvisa maktförhållanden pekats ut (Winther Jorgensen och Phillips 2000 s. 44).

Faircloughs kritiska diskursanalys

Fairclough tillhör den andra diskursanalysinriktningen som kallas kritisk diskursanalys. Han definierar diskurs som ett sätt att prata om något som ger mening åt händelser utifrån en absolut synvinkel. Exempel på detta är en nyliberal och en feministisk diskurs. Detta är alltså bestämda diskurser som kan åtskiljas från andra bestämda diskurser. Diskurs medverkar till att skapa sociala identiteter och relationer, samt kunskaps- och betydelsesystem (Winther Jorgensen och Phillips 2000 s. 72).

Ett begrepp som Fairclough använder är *diskursordning* vilket innebär samtliga diskurstyper som existerar i en social institution. Exempelvis är rättsväsendet, ett sjukhus och media tre olika diskursordningar. *Diskurstyper* innefattar diskurser och genrer, som innebär olika språkbruk inom en viss social praktik t.ex. en reklamgenre eller nyhetsgenre. Inom dessa används ett specifikt språkbruk som är förknippat med just den genren. Inom en diskursordning finns olika *diskursiva praktiker* som används för att konsumera och producera språket. Diskursiv praktik är alla sätt där språket kommer till uttryck, exempelvis genom samtal eller skrift. På ett sjukhus är exempel på diskursiva praktiker samtalet mellan läkare och patient samt det vetenskapliga tal- och skriftspråket som används i dokumentation. I alla diskursiva praktiker tillämpas diskurstyper (genrer och diskurser) på ett givet och självklart sätt, hur språket används ifrågasätts inte (Winther Jorgensen och Phillips 2000 s. 73).

Fairclough presenterar en tredimensionell analysmodell som använder de tre ovanstående begreppen för att analysera samhället och kommunikation. Det som ska studeras är:

1. **TEXT:** Karaktärsdrag i texten. Denna del koncentrerar sig på att söka efter de formella drag t.ex. grammatik och vokabulär i texten som skapar diskurser och genrer.
2. **DISKURSIV PRAKTIK:** De processer som innefattar hur texten produceras och konsumeras. Fokuset här ligger på hur textförfattare stödjer sig på redan befintliga diskurser och genrer för att konstruera texter, och på sättet som textmottagaren också använder rådande diskurser och genrer i konsumtion och tydning av texten.
3. **SOCIAL PRAKTIK:** Den bredare sociala praktik som den kommunikativa händelsen är en del av. Analysen innefattar reflektioner över om den diskursiva praktiken återskapar eller ordnar om den rådande diskursordningen, samt vilka följder den kommunikativa händelsen har för den bredare sociala praktiken.

Det är viktigt att vara medveten om att när punkt ett studeras, textens egenskaper, studeras samtidigt punkt två, konsumtions- och produktionsprocesser och omvänt. Men dessa två är olika dimensioner och ska därför skiljas åt analytiskt. Det är enbart via punkt två, diskursiv praktik, där aktörer använder språket för att konsumera och producera, som texter både skapar social praktik och formas av den existerande sociala praktiken. Målet med kritisk

diskursanalys är att beskriva förbindelserna mellan språket och den sociala praktiken. Det som är i centrum att studera är hur de diskursiva praktikerna påverkar vidmakthållandet av den sociala ordningen i samhället. Varje form av kommunikativ händelse är en form av social praktik på det sättet att den antingen kritiserar eller reproducerar diskursordningen (Winther Jorgensen och Phillips 2000 s. 74-76).

Ett annat begrepp som Fairclough använder är *interdiskursivitet*. Detta förklarar vad som händer när det i en och samma diskursordning finns flera olika diskurstyper, vilket går att se i de diskursiva praktikerna. Genom att undersöka förhållandet mellan de olika diskurserna i en diskursordning kan diskursiv förändring och reproduktion studeras. Interdiskursivitet är även en typ av *intertextualitet* som benämner det faktum att nya texter alltid lutar sig på äldre texter, det går t.ex. inte att undvika att använda samma begrepp som andra använt tidigare. När man mer uppenbart lutar sig på andra texter, t.ex. hänvisar till dem kallas detta *manifest intertextualitet*. Intertextualitet tydliggör historiens påverkan på sättet som människor uttrycker sig i text, men även att texten i sig påverkar historien. När en ny text bygger på en äldre bidrar det till historisk förändring och utveckling (Winther Jorgensen och Phillips 2000 s. 77-78).

Metod och metodologiska överväganden

I detta avsnitt redogörs metoden som har använts för att besvara syfte och frågeställningar. Den metod som valts är en kvalitativ textanalys av rättsfall från kammarrätten angående upphörande av LVU. Vidare beskrivs arbetsfördelningen, vår förförståelse samt tillvägagångssätten för hur empirin har valts ut och analyserats.

Arbetsfördelning

Vid arbetets början gjorde vi en gemensam tidslinje där vi satte upp mål för vad vi skulle uppnå varje vecka. Under arbetets gång har vi träffats 3 gånger i veckan där vi gemensamt har skrivit på arbetet. De övriga dagarna har vi gjort upp en planering över vem som ska göra vad på varsitt håll. För att uppnå ett enhetligt arbete har vi alltid diskuterat oklarheter och om vi t.ex. känt oss osäkra på vad nästa steg i arbetet är. Båda två har skrivit texten i arbetet, men Rebecka har haft mer ansvar för att se till att språket är grammatiskt korrekt. Utöver detta har

arbetsfördelning varit jämn, och vi har kompletterat och uppmuntrat varandra när det har behövts.

Metodologiska överväganden

I detta arbete har vi valt att använda oss av metoden textanalys, och mer specifikt diskursanalys, för att få svar på arbetets syfte och frågeställningar. En textanalys kan vara både kvantitativ eller kvalitativ, i detta arbete har en kvalitativ textanalys använts då vi varit ute efter att se hur teman och begrepp beskrivs och förklaras i rättsfallen. Kvalitativ forskning är utmärkande på det sätt att en kunskapsteoretisk ståndpunkt antas. Detta innebär att fokuset för arbetet är att förstå den sociala verkligheten utifrån hur de olika aktörerna tolkar den (Bryman 2011 s. 341). I detta arbete har rättsfall om upphörande av LVU från kammarrätten lästs för att få en förståelse om hur de olika aktörerna tolkar den sociala verkligheten. Detta arbete har fokuserat på tre olika aktörers förståelse, dessa är: socialnämnden, de biologiska föräldrarna samt domarna. Metoden som har använts i detta arbete har utgått från ett abduktivt synsätt. Detta synsätt innebär att ett deduktivt och induktivt synsätt växelspelar med varandra. Vidare innebär detta i praktiken att innan insamlingen av empirin genomfördes lät vi generella teorier styra hur sökandet av empirin skulle genomföras. Dessa inledande generella teorier handlade om makt och maktutövning. När empirin sedan var insamlad hjälpte empirin till att specificera och utöka de teorier som användes innan insamlande (Ahrne & Svensson 2011 s 193). I vårt fall specificerades teorin till diskursanalys, Foucault och Fairclough.

Valet att använda textanalys, och mer specifikt diskursanalys, som metod för att få svar på syfte och frågeställningar kan innebära många olika fördelar. Detta eftersom texter ofta bidrar till hur människor tolkar och förstår samhället. När vi människor läser och tar till oss information, både aktivt och passivt, skapar vi oss själva en uppfattning om varför saker i samhället är som de är. Detta gör att genom att genomföra en textanalys kan förståelse om hur människors föreställning om samhället är ges (Ahrne & Svensson 2011 s. 131). Då metodvalet i detta arbete är att studera rättsfall från kammarrätten innebär det att vår textanalys består av att analysera de anföranden och domskäl som framförs i varje rättsfall. Dessa texter är offentliga, men det är inte texter som de flesta människor stöter på i sin vardag. Däremot kan texten ge en förståelse för den sociala verklighet som de inblandade, framförallt barnen ifråga, lever i. Varje text kan definieras som en genre, rättsfallen som vi har läst är i en genre som är i argumenterande och förklarande syfte. I detta fall handlar

argumenten om ett specifikt barn. Denna kännedom om vilken genre texten definieras som är viktig för att kunna genomföra en välgrundad analys (Ahrne & Svensson 2011 s. 132–133). När vi har analyserat texterna har vi, som tidigare nämnt, använt oss av inriktningen diskursanalys. Denna inriktning är både en metod och en teori. Därför beskrivs vad det innebär att använda en diskursanalys i teoriavsnittet (se ovan). För att kunna genomföra diskursanalysen valde vi ut koder för att sortera och kategorisera materialet. Genom detta tillvägagångssätt har vi kunnat få svar på arbetets syfte och frågeställningar.

Urvalsprocessen

När studiens syfte och frågeställningar formulerats är det dags att välja vilken social miljö som är lämplig att undersöka för att finna svar på frågorna. Exempel på sociala miljöer är en geografisk plats eller en organisation, det är komplicerat att studera hela den valda sociala miljön och därför måste ett urval alltid ske (Ahrne & Svensson 2011 s. 24). Den sociala miljön som studerats i denna studie är hur familjehemsplacerade barns bästa kommer till uttryck i den rättsliga LVU-processen och avgränsningen är gjord till kammarrätten. Urvalet är en typ av målinriktat urval, vilket betyder att det som studerats har valts utifrån vad som har direkt anknytning till studiens frågeställningar (Bryman 2011 s. 350). Eftersom det inom ramen för C-uppsatsen inte finns utrymme att omfatta ett urval som räcker till ett representativt urval har vi i denna studie valt att göra ett icke-sannolikhetsurval. Den typ av icke-sannolikhetsurval som valts är ett så kallat subjektivt explorativt urval. Detta innebär att studiens urval är subjektivt, då vi som forskare på ett styrande sätt sökt efter empiri som är av relevans för frågeställningarna och syftet med studien. Detta för att få en så värdefull data som möjligt. Metoden kan beskrivas som att empirin handplockas utifrån ett specifikt syfte för att hitta empiri som försäkras att studiens syfte och frågeställningar kan besvaras (Denscombe 2018 s. 74 -75).

Avgränsningen har bestått i att enbart analysera rättsfall där föräldern/föräldrarna utifrån 21§ LVU begär att tvångsvården av deras barn upphör. Vi valde att inledningsvis göra en bred sökning för att se vilka intressanta saker det fanns att urskilja i rättsfallen. Vi sökte då efter 10 rättsfall var, med enda kravet att de skulle handla om LVU-placeringar i familjehem. När materialet gick igenom identifierade vi ett intressant område i form av när föräldrar till barn placerade i familjehem begär upphörande av LVU-vården. Vi bestämde oss då för att göra en ny sökning efter rättsfall innehållande enbart dessa faktorer. Efter genomläsning av de nya insamlade fallen kom vi fram till sju stycken rättsfall, där tre föräldrar fått bifall på sin

önskan om hemtagning och fyra fått avslag. Vi gjorde detta urval eftersom vi fick mer träffar på avslags-rättsfall än bifall-rättsfall när vi gjorde en sökning efter upphörande av LVU-vård, därför ansågs detta urval mer representerat. Denna avgränsning gjordes för att det bedömdes bli en mer intressant analys gällande faktorer som kontinuitet och vårdbehov om barnet först varit placerad en tid. Den instans som rättsfallen är hämtade ifrån har selekterats till Kammarrätten, och i dessa finns även förvaltningsrättens dom med. Ett övervägande gjordes först kring att välja rättsfall från Högsta förvaltningsdomstolen eftersom dessa är rättspraxis och används som vägledning i domar från de lägre instanserna. Anledningen till att detta i slutändan inte valdes är att sökningen inte gav så pass många träffar att det ansågs som etiskt försvarbart, med tanke på att det då blir lättare att spåra rättsfallen till ett enskilt barn. Ytterligare diskussion om detta finns i det etiska avsnittet. Empirin är inte homogen eftersom omständigheter som t.ex. familjekonstellationer och placeringstid inte liknar varandra. Detta har heller inte varit eftersträvansvärt i studien av den orsaken att det snarare setts som fördelaktigt att kunna jämföra varierande teman och faktorer. Eftersom empiri som samlas in i kvalitativa studier är mindre till antalet jämfört med kvantitativa får urvalet en annan karaktär. En empiri som är så innehållsrik och relevant som möjligt är därför eftersträvansvärd (Lind 2014 s. 130).

Karnov är den databas som använts för att söka efter rättsfallen och sökordet "upphörande av vård enligt LVU" har tillämpats. Därefter har sökningen preciserats genom att välja instans och årtal. En avgränsning till rättsfall efter 2012 bedömdes vara lämpligt då en vägledande dom (HFD 2012 ref 35) där separation från familjehem specifikt diskuteras och denna dom har därmed ändrat praxis inom vårt avgränsade område. Denna studie är inriktad på familjehemsplacerade barn och därför gjordes bedömningen att välja fall som aktualiserats efter att den vägledande domen från HFD kom. Därför har 7 rättsfall mellan 2013 och 2018 valts ut. Sökningen resulterade i ca 5000 träffar och de fall som hamnade överst i resultatlistan lästes igenom eftersom träffarna var sorterade i relevans utifrån det angivna sökordet. Vid en första filtrering av rättsfallen granskades framförallt hur mycket barnen varit placerade i familjehem jämfört med andra vårdboenden. Rättsfall där barnen även varit placerade i andra typer av vårdboenden har valts bort, med undantag för ett rättsfall där barnet under en kortare tid även varit placerat på HVB-hem.

En viktig aspekt i den här studien är att det som analyserats är de skriftliga domarna som förvaltningsrätten och kammarrätten tagit fram, inte de muntliga förhandlingarna. Enligt 26

kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska personliga omständigheter som framkommit vid de muntliga förhandlingarna bakom stängda dörrar inte tas med i det skriftliga avgörandet. Alltså går det inte att fullt ut veta att allt som kommit upp vid de muntliga förhandlingarna finns med i de skriftliga domarna. Det som analyserats i denna studie är endast det som framkommit i de skriftliga domarna. Bryman (2011 s. 495) beskriver att officiella dokument på ett visst sätt alltid är unika och därför blir representativiteten en komplex fråga. Samtidigt blir inte denna fråga särskilt meningsfull eftersom kvalitativ forskning inte kan vara generaliserbar i statistisk mening ändå.

För att visa urvalet av de rättsfall vi har analyserat, har vi gjort en tabell med en kort sammanfattning om varje fall:

B1	Bifall	Varit placerad i familjehem i ca 6 år.	En ensamstående mamma som vill ha hem sitt tonåriga barn.
B2	Bifall	Varit placerad i familjehem i ca 4 år.	Två föräldrar som har gemensam vårdnad och vill ha hem sina tre barn.
B3	Bifall	Varit placerad i familjehem i ca 3 år.	En ensamstående mamma som vill ha hem sitt tonåriga barn.
A1	Avslag	Varit placerad i familjehem och HVB-hem i ca 13 år.	Två föräldrar som har gemensam vårdnad som vill ha hem sina två tonårsbarn.
A2	Avslag	Varit placerad i familjehem i ca 1,5 år.	Två föräldrar som har gemensam vårdnad som vill ha hem sitt småbarn.
A3	Avslag	Varit placerad i familjehem i ca 4 år.	En ensamstående mamma som ha hem sitt barn som är i skolåldern.

A4	Avslag	Varit placerad i familjehem i ca 11 år.	En ensamstående mamma som vill ha hem sitt tonåriga barn. Hon har gemensam vårdnad med pappan som motsätter sig upphörande av vård enligt LVU.
----	--------	---	--

Förförståelse

När bearbetning och analys av en text sker så ges utrymme för tolkning. Oavsett vilken förförståelse en individ har kommer denna att påverka den tolkning som görs. Denna förförståelse är central för att kunna göra en tolkning av ett material. Exempelvis kommer en person som inte är expert på ett specifikt område tolka en text om just det området annorlunda jämfört med en person som är väldigt insatt. Vid fall som i denna studie ska det även beaktas att forskaren kan ha ett speciellt intresse i sin bearbetning och analys, och att detta inverkar på tolkningen (Bergström & Boréus 2018 s. 31).

Vår förförståelse för ämnet LVU-placeringar i familjehem kommer från utbildningen på socionomprogrammet. Ingen av oss har varken arbetat specifikt med LVU-placeringar eller har någon erfarenhet från domar och förvaltningsrätter. Detta gör att vår förförståelse är vinklad ur ett socionomperspektiv. Under utbildningens gång har vi studerat juridik, men detta har gjorts utifrån ett perspektiv som socionom, inte som domare. Detta gjorde att vi, när vi till en början läste rättsfallen, tolkade mycket av det som socialnämndens sa som "rätt", eftersom vi har en större förståelse kring deras arbete. Vi märkte dock snabbt att vi behövde öppna upp vårt perspektiv och sätta oss in i alla aktörers perspektiv. Det går dock inte att totalt utesluta sig själv och sina förutfattade meningar i en tolkning av text (ibid.).

Eftersom vi visste att den kunskap vi har med oss kommer påverka hur vi läser texten, försökte vi vara transparenta med om vi blev partiska åt något håll. Exempelvis framställdes föräldrarna i negativ bemärkelse i rättsfallen, genom att vi diskuterade detta och satte oss in i deras situation kunde vi med hjälp av kodningsteman belysa att de i vissa fall blivit orättvist behandlade.

I tolkningen av text har även den rådande diskursen en påverkan, vi tolkar texten utifrån vad som kan och inte kan sägas i en rättslig LVU-process. Därför är det viktigt att ha en medvetenhet kring textens sammanhang och se den som en helhet. Samt att vara klara med vad det är som ska tolkas med texten (Bergström & Boréus 2018 s. 38). Med detta i åtanke har vi varit noga med att tolkningen vi gjort varit nära förankrad med vårt syfte och våra frågeställningar. Vår uppgift har varit att tolka hur diskurser om barnets bästa visas i domar i den rådande diskursen utifrån aktörernas perspektiv. Utifrån detta har vår förförståelse hjälpt oss att göra en djupare tolkning av texten, då vi genom socionomutbildningen har kunskap och är relativt insatta i de olika aktörernas roller. Utan denna förförståelse hade det inte varit möjligt att göra en tolkning av texten och besvara just vårt syfte och våra frågeställningar.

Kodning och bearbetning av empirin

Vi började med att läsa rättsfallen på varsitt håll på ett förutsättningslöst vis. På detta sätt kunde vi identifiera intressanta saker i texterna och få bådas perspektiv på texterna, utan att ha blivit påverkade av varandra. Därefter började vi diskutera vad vi funnit i texterna och utifrån detta valdes fem koder ut:

1. Förändring/Förbättring gjord av föräldrarna
2. Skyddsfaktorer och Riskfaktorer i barnets liv
3. Barnets reaktioner och uttryck
4. Barnets bästa, hur aktörerna benämner vad som är bäst för det enskilda barnet.
5. Makt. Detta innefattar vad aktörerna gör/säger för att försöka påverka utgången i LVU-processen.

Efter detta lästes alla rättsfall igenom igen och denna gång kodades även material. En uppdelning gjordes, så att vi kodade hälften av rättsfallen var. När materialet var kodat läste vi igenom varandras kodade texter för att säkerhetsställa att vi tänkt likadant. Slutligen sammanställde vi resultatet utifrån alla koder.

Studiens tillförlitlighet

När det kommer till att mäta denna studies tillförlitlighet kan begreppen reliabilitet och validitet användas. Begreppen är vanligast förekommande när pålitlighet vid kvantitativ forskning ska mätas och därför anpassas termerna så att de istället kallas internt reliabilitet, extern reliabilitet, extern validitet och intern validitet. Intern reliabilitet innebär att de som

tillsammans genomför studien är överens om hur det insamlade materialet ska analyseras. Vid textanalyser är forskaren både aktiv och passiv eftersom denne alltid kommer ge sin bild av texten som analyseras och det är inte självklart att andra forskare hade gjort samma analys (Bryman 2011 s. 500). I vår studie har vi som forskare tillsammans bestämt hur materialet ska koda och analyseras. Det går inte att frånsäja möjligheten att andra forskare skulle kodat och analyserat på ett annat sätt, detta gör att den interna reliabiliteten i studien blir svagare. Termen extern reliabilitet handlar om i vilken utsträckning en viss studie kan återupprepas. Eftersom det är svårt att "frysa" en social miljö som influeras av de sociala förutsättningar som gäller vid tidpunkten för en studie är det ofta svårt att uppnå en hög extern reliabilitet (Bryman 2011 s. 352). I denna studie har rättsfall inom ett bestämt tidsspän analyserats och på detta sätt kan det sägas att den sociala miljön "frysas". Andra forskare skulle praktiskt sätt kunna studera rättsfall inom samma tidsspän som det gjorts i denna studie. Den tredje termen, extern validitet innefattar i vilken utsträckning en studie kan generaliseras. I kvalitativ forskning är denna faktor en svaghet eftersom urvalet är begränsat och därmed försvagas möjligheten att generalisera slutsaterna på den sociala miljön i sin helhet (ibid). I vår studie har vi på grund av tidspressen och det faktum att det är en kvalitativ studie bara haft möjlighet att läsa sju stycken rättsfall och därför blir det svårt att generalisera vårt resultat. Intern validitet handlar om hur hög enighet det finns mellan analysen av empirin och de teoretiska resonemang som utvecklas. Denna komponent är till skillnad från den externa validiteten oftast stark i kvalitativa studier eftersom forskarna oftast ägnat en längre tid att bekanta sig med den studerade sociala miljön (ibid). I denna studie har rättsfallen lästs på ett noggrant och systematiskt sätt och vi har tillsammans djupdykt och bekantat oss med vår empiri. Därför är den interna validiteten i studien stark.

Etiska överväganden

För att forskning ska kunna genomföras behöver alltid en etisk aspekt finnas med. När forskning handlar om människor är en av de viktigaste och mest grundläggande principerna att forskningsdeltagare inte på något sätt får påverkas negativt genom sitt deltagande i forskningen. Utifrån detta har fyra forskningsetiska principer tagits fram för att säkerställa att forskningen sker på ett etiskt sätt (Lind 2014 s. 133). I denna studie är det av stor vikt att ett etiskt resonemang har förts med hänsyn till målgruppen och de omständigheter som föreligger. Målgruppen är barn i åldern 0 – 18 år och omständigheterna i de rättsfall som undersökts handlar om upphörande av tvångsvård, som dessutom är offentliga handlingar.

Barn är en särskilt utsatt grupp och känslig information kan framkomma i rättsfallen då ett tvångsomhändertagande är en ingripande handling där detaljer om barnen och dess föräldrars levnadsförhållanden diskuteras. Då rättsfallen är en offentlig handling har inte samtycke till deltagande i studien kunnat ges. Med denna bakgrund kan ett ifrågasättande göras angående om denna studie är etiskt försvarbar. Detta då studier som berör en särskilt utsatt målgrupp, samt känslig information ska genomgå en etisk prövning enligt etikprövningslagen (2003:460). Dock framgår det att lagen inte omfattar uppsatser på grundutbildningar. Detta fräntar inte ansvaret för oss som forskare att föra en etisk diskussion där vi tar upp etiska problem som kan uppstå (Ahrne & Svensson 2011 s. 30–31).

För att studien ska vara etiskt försvarbar behöver vi som forskare förklara hur studien uppfyller de fyra etiska forskningsprinciperna som vetenskapsrådet (u.å) tagit fram. De fyra principerna är nyttjandekravet, samtyckeskravet, informationskravet och konfidentialitetskravet. För att uppfylla nyttjandekravet behöver det försäkras att den information som samlas in, bearbetas och analyseras under studiens gång inte kommer användas i andra sammanhang. För att uppfylla detta krav kommer den insamlade empirin, samt den kodning och analys som empirin genererar, enbart användas i denna studie, för att ge svar på studiens frågeställningar och syfte. När studien är klar kommer allt material som använts att förstöras, för att det inte ska kunna användas igen i andra sammanhang.

Informationskravet innebär att forskningsdeltagarna ska informeras om att deras deltagande är frivilligt och att de kan avsluta sin medverkan när som helst. Samtyckeskravet innebär att varje forskningsdeltagare ska ge sitt medgivande till att de vill delta i studien. Utifrån valet av empiri i denna studie har dock inte informationskravet och samtycket varit applicerbart. Anledningen till detta är att empirin är allmänna handlingar, vilket innebär att alla har rätt att ta del av handlingarnas innehåll (2 kap. 3 § Tryckfrihetsförordning). Då dessa två krav inte är applicerbara i denna studie, behöver extra stor vikt läggas vid konfidentialitetskravet. Detta krav innebär att personer som anses obehöriga i förhållande till studien inte ska kunna ta del av de känsliga uppgifter om specifika individer som används som empiri i studien.

Personuppgifter ska behandlas med konfidentialitet och avidentifieras i så hög utsträckning som möjligt. Eftersom dessa personuppgifter ses som känsliga är det av stor vikt att vi som forskare tar ansvar för att föra en etisk diskussion genom hela undersökningen, för att ha en medvetenhet och väga in den etiska aspekten i studiens genomförande (Lövgren & Kalman 2012). Denna etiska reflektion ska innehålla planering, genomförande och slutligen en

avrapportering. Detta kräver att vi som forskare måste sätta oss in i deltagarnas situation och kritisk granska hur genomförandet av studien skulle kunna påverka de som är berörda. (Lövgren & Kalman 2012).

För att försäkra oss om att undersökningen genomförs etiskt, är en av de viktigaste komponenterna att den text som vårt arbete kommer innehålla inte kan sammankopplas med ett specifikt rättsfall och därmed med ett specifikt barn. I vår studie har målet inte varit att dra slutsatser utifrån kategorierna kön, ålder och andra personliga faktorer. Därför har det varit irrelevant att ha med denna information, dels i resultatet, men även i kodningen av empirin. Samtliga personuppgifter avidentifieras innan kodningen började och på detta sätt innehåller varken analys eller resultat några personuppgifter. På detta sätt har vi försäkrat oss om att konfidentialitetskravet uppfylls och att studiens resultat inte kan kopplas till specifika rättsfall. Praktiskt sätt har detta inneburit att vi har valt ut rättsfall som innehåller komponenterna LVU och familjehem, men därefter tog vi bort och gjorde det omöjligt att identifiera personliga uppgifter som kön, ålder, årtal och boendeort. Även målnummret på rättsfallen togs bort och ersattes med en bokstav vardera, detta för att ytterligare försäkra oss om att resultatet inte kan sammankopplas med ett visst barn. När ett rättsfall har innehållit utmärkande uppgifter utöver den avidentifiering som gjorts, som har kunnat leda till att utomstående kan identifiera fallet, så har dessa uppgifter inte använts. Syftet med undersökningen har som tidigare nämnt inte varit att framföra specifika detaljer från olika rättsfall utan att undersöka hur barnets bästa kommer fram och motiveras i domslut, samt om det funnits andra faktorer som påverkat domslutet. Med detta i beaktning kommer utomstående inte kunna få tillräcklig information, varken från referenslistan eller texten i studien för att kunna söka upp eller sammankoppla vår undersökning med specifika rättsfall.

En etisk diskussion har även förts i urvalsprocessen, med syftet att de inte ska gå att sammankoppla studiens analys och resultat med en specifik person. Därför valde vi att samla in empiri mellan 2013 och 2018 samt rättsfall från kammarrätten istället för högsta förvaltningsdomstolen. Detta då vi med årsintervallet 2013–2018 ökade antalet träffar, och för att våra sökord endast fick drygt 100 träffar på rättsfall i högsta förvaltningsdomstolen. När vi däremot använde samma sökord men istället sökte i kammarrätten fick vi drygt 5000 träffar. Därför gjordes ett avvägande att använda kammarrätten för att minska risken för sammankoppling mellan studien och rättsfall.

Sammanfattningsvis har vi uppfyllt de forskningsetiska principerna och anser att i denna studie väger nyttan av studien tyngre än det etiska problemet. Detta då det är viktigt att studera eftersom barn inte är myndiga och inte kan förespråka sig själva på samma sätt som vuxna. Det är också viktigt att studera hur barn kommer till tals och att deras bästa tas tillvara på, då det är lagfört att det ska tas hänsyn till.

Resultat och Analys

Framställandet av barnets bästa i rättsfallen

Motivering av vad som är barnets bästa

I domarna används flera olika ord för att beskriva vad ett barn behöver för att dess bästa ska tillförsäkras. Här kan Faircloughs tredimensionella analysmodell appliceras där första steget är att analysera just språket i texten som en bidragande faktor till att diskurser skapas (Winther Jorgensen och Phillips 2000 s. 74). Exempel på begrepp som är återkommande när barnets bästa framställs i empirin är barnets behov av trygghet, stabilitet och förutsägbarhet. Även om det inte finns en entydig definition av vad barnets bästa innebär, vilket bland annat prop.2002/03:53 belyser, är det ändå tydligt återkommande i rättsfallen att ovanstående begrepp används av socialnämnden och rätten för att beskriva vad som är barnets bästa. I fall A1 är förvaltningsrättens bedömning att en pappa, som begär att hans två barn ska komma hem, saknar tillräckliga resurser för att kunna erbjuda barnen det som de ovan nämnda begreppen står för. Samma benämning framkommer i fall A2 där socialnämndens motivering trycker på att det måste säkerhetsställas att barnet utvecklas väl och får den omsorg som barnet behöver, och då krävs det trygghet och stabilitet i tillvaron. Detta är något nämnden anser att barnet får i familjehemmet. Benämningen att det just är familjehemmet som kan tillgodose barnets behov av trygghet framkommer även i fall A3. Här menar nämnden att stabilitet är en förutsättning för att barnet ska utvecklas på ett positivt sätt. I de stycken där framförallt nämnden och rätten vill visa vad som är barnets bästa används begreppen trygghet, stabilitet och förutsägbarhet frekvent. Att nämnden lyfter fram just trygghet och stabilitet hos familjehemmen i positiv mening synliggör även de förändringar som skett inom statlig vård under de senaste decennierna. Det viktiga är inte längre enbart det praktiska med boende, pengar och mat. Utan fokus är även på familjehemmets förmåga att ge barnet omsorg i form av just trygghet och stabilitet, och att dessa faktorer är av stor vikt för att

barnet ska utvecklas väl (Bergman 2011). Genom att de nämnda begreppen är återkommande, och att det de står för ses som något eftersträvansvärt, reproduceras en diskurs om vad en bra och dålig föräldraförmåga är, samt vad barnets bästa innefattar. Dessa begrepp framkommer i de diskursiva praktikerna, som är det andra steget i Faircloughs analysmodell. Här analyseras det faktum att alla de nämnda värdeorden som framkommer i anförandena produceras och konsumeras utifrån rådande diskurser om vad barnets bästa är. Med hjälp av det tredje steget i analysmodellen går det att se att anförandena är en del av hela den rådande diskursen inom LVU-processen. Tyngden vissa enskilda begrepp får i denna process återskapas en diskurs om att det bästa för barn är trygghet, stabilitet och förutsägbarhet. De muntliga och skriftliga anföranden från alla parter i rättsprocessen, den diskursiva praktiken, är en kommunikativ händelse som är en del av en större social praktik (Winther Jorgensen och Phillips 2000 s. 74).

Hemtagningens risker

I domarna framställs också nämndens och rättens diskurs om vad barnets bästa är genom språkliga beskrivningar om vad barnet riskerar om en hemtagning till föräldrarna skulle ske. Riskerna som framhålls av både socialnämnden och förvaltningsrätten är att barnets hälsa och utveckling riskerar att skadas vid hemflytt. I t.ex. fall B1 uttrycker barnet att hen vill komma hem till sin mamma, men förvaltningsrätten bedömer att med anledning av att det tidigare funnits hot och våld samt psykiska kränkningar i barnets hem, finns det en påtaglig risk för att barnets hälsa och utveckling skulle skadas vid en hemflytt. I denna interaktion mellan föräldrarna och rätten synliggörs ett styrkeförhållande. Det faktum att parterna har olika positioner i samhället medför att de har olika mycket makt. De djupa maktstrukturerna gör att det är rätten som har makten att definiera vad som anses vara en risk för barnet och därmed besluta vad som är det bästa för barnet (Hörnquist 1996 s. 51-55). Exempelvis beskriver förvaltningsrätten i fall A2 att med anledning av att det inte har skett tillräckligt stora förändringar i hemmet, som kan anses vara stabila, skulle en hemflytt innebära en påtaglig risk för att barnets hälsa och utveckling skadas och därför kan vården inte upphöra. Vidare kan begreppen överordnad och underordnad appliceras på detta styrkeförhållande mellan föräldrarna och rätten.

I maktrelationer kan parter kategoriseras som underordnade och överordnade. Där de överordnade är de som besitter makten att dra gränser och bestämma vad som är acceptabelt

och oacceptabelt. Eftersom rätten är överordnad föräldrarna har de makten att säga att förändringarna som föräldrarna gjort inte är tillräckliga (Hörnqvist 1996 s. 116-119).

Styrkeförhållandet mellan föräldrarna och socialnämnden

Genomgående i rättsfallen är att ett styrkeförhållande mellan föräldrarna och socialnämnden synliggörs, där de argumenterar för vad barnets bästa innebär. Till exempel framgår det i vårdplanen i fall A3 att för att barnets vårdbehov ska kunna bli tillgodosedda måste mamman förstå att ett barns behov skiljer sig från en vuxens. Att hon måste kunna sätta barnets behov framför sina egna, för att inte äventyra barnets utveckling. Ytterligare framkommer det i ett flertal rättsfall att barnen har särskilda behov i form av diagnoser och psykisk ohälsa, vilka kräver ett extra vårdbehov och mer stöd av vuxna. Tidigare forskning har visat att barn som är placerade utanför det egna hemmet upplever mycket instabilitet i sitt liv. Detta eftersom de flyttar mellan det ursprungliga hemmet och olika familjehem. Denna instabilitet har visats kunna vara relaterad till psykisk ohälsa hos de placerade barnen. Konsekvenser av denna instabilitet kan också visa sig i form av problem att prestera i skolan, samt att barnet upplever ångsjälvkänsla och minskad livskvalitet (Bederian-Gardner et al. 2018).

Vidare kan detta ses som att den psykiska ohälsa och de diagnoser som barnen i rättsfallen har, är en direkt konsekvens av att barnen är placerade. Men när nämnden pratar om det vårdbehov som barnen har, tar de inte hänsyn till att detta vårdbehov kan ha uppstått på grund av att barnet är placerat. Det enda nämnden säger om barnens diagnoser och psykiska ohälsa är att vårdbehovet inte kan tillgodoses av föräldrarna, om dessa saknar resurserna för att kunna ge barnet de extra stöd som barnet behöver. I dessa argument synliggörs än en gång styrkeförhållandet mellan socialnämnden och föräldrarna. Styrkeförhållandet innebär att det finns en maktobalans mellan socialnämnden och föräldrarna, där socialnämnden är de som genom sin yrkesroll och utbildning besitter kunskap om LVU-processer. I och med detta är socialnämnden en starkare aktör när det kommer till att avgöra vad som är bäst för barnet. Med anledning av detta kan uttalanden om hur föräldraförmågan är enligt socialnämnden innehålla starka och subjektiva ord som värderar föräldrarna. Vidare exemplifieras detta i fall B2 där socialnämnden i sitt anförande säger att observationer under umgängestillfällena visat att föräldrarna haft svårt att hålla fokus på barnen. De har även visat att de saknar förståelse för barnens situation, vilket gör att de har en oförmåga att sätta sina barns behov i främsta rummet.

Ett återkommande tema i rättsfallen är att både föräldrarna och socialnämnden pratar om att en eventuell hemtagningsprocess ska ske långsamt för barnets bästa. I flera rättsfall uttrycker föräldrarna förståelse för att relationen med barnen sakta måste byggas upp. Ord som används är "långsamt", "återknyta", "upptrappning av umgänget". Ett par av föräldrarna har också sagt att familjehemmet kan fortsätta vara kontaktfamilj till barnet efter att LVU upphört. Att föräldrarna använder samma ord som socialnämnden kan utifrån Foucault tolkas som att de underkastar sig den makt som socialnämnden och rätten besitter. Detta kan förklaras med begreppet den juridisk-negativa maktförståelsen. Det som sker är en maktutövning, där rätten med hjälp av lagar och regler drar gränser om vad människor får och inte får göra. Denna gränsdragning resulterar i att andra människor lyder och underkastar sig makten (Foucault 1980 s. 140). Det kan även tolkas som att föräldrarna säger det som förväntas av dem, även om de kanske egentligen vill ha hem sina barn direkt. Detta eftersom gränsdragningen lett till att en långsam hemtagning är vad som anses som det rätta i den rådande diskursen om barnets bästa, och föräldrarna underkastar sig detta.

Ett rättsfall som sticker ut gällande detta är fall A3, här vill mamman inte ha upptrappning i umgänget utan anser att barnet kan komma hem direkt eftersom det inte finns några brister i varken anknytningen eller föräldraförmågan. Mamman använder samma begrepp som socialnämnden; "upptrappning", men säger att detta inte behövs. Detta agerande kan utifrån Foucault ses som en form av subtilt motstånd. Vidare kan det utifrån Fairclough ses som interdiskursivitet, där mamman i fall A3s diskurstyp existerar i samma diskursordning som de andra föräldrarnas och socialnämndens diskurstyp gällande hemtagning.

En sak som genomgående bedöms som en riskfaktor för barnets bästa i rättsfallen är när det finns konfliktfyllda relationer. Ett tillfälle där detta ofta synliggörs är vid umgängestillfällena. I fall B2 kritiserar pappan öppet de vuxna som är med vid umgänget, i fall B1 är det konflikter mellan mamman och barnet, i fall A3 fick mamman vid ett umgängestillfälle ledas ut av vakt eftersom hon blev så hotfull. Även tydliga konflikter mellan föräldrarna ses som en riskfaktor. I fall A2 är relationen mellan föräldrarna instabil, vilket påverkar inställningen till vården och därför bedöms inte heller deras samtycke som genuint. I fall A4 ses konflikten mellan föräldrarna som något som riskerar att påverka umgänget mellan pappan och barnet. Faircloughs definition av diskurs innebär att sättet det pratas om något bestämmer betydelsen av händelsen utifrån en bestämd synvinkel. Genom

diskurser skapas alltså betydelsystem (Winther Jorgensen och Phillips 2000 s. 72). När socialnämnden och rätten utövar sin diskurstyp genom de diskursiva praktikerna, alltså genom språket, och på ett konsekvent sätt framhäver konflikterna, bestämmer de samtidigt betydelsen dessa får i sammanhanget. På detta sätt bidrar socialnämnden och rätten till att skapa ett kunskaps-och betydelsystem där konfliktfyllda relationer i LVU-processen får stor betydelse inom den rådande diskursen. I fall B3 säger mamman att konflikterna mellan henne och den nya maken inte är värre än konflikter mellan andra gifta par. Detta uttalande kan med hjälp av Foucault begrepp motstånd ses som en utmaning av det rådande betydelsystemet.

Maktspellet mellan myndighetspersonerna och föräldrarna

Makten att bedöma vad förändring innebär

I domarna har ett maktspel mellan socialnämnden, rätten och föräldrarna påvisats. Genom olika ageranden och uttalanden synliggörs maktspellet mellan de olika parterna. Detta maktspel handlar om att de olika parterna har olika intressen och följer olika diskurser om vad barnets bästa är, samt att de är över och underordnade i förhållande till varandra (Hörnqvist 1996 s. 116-119). I empirin kan det konstateras att domarna i rätten är de som tar det slutgiltiga beslutet och dessa är därmed överordnade socialnämnden och föräldrarna.

Ett uttryck för makt som är återkommande i fallen är att föräldrarna är villiga att ta emot hjälp från socialnämnden, men socialnämnden har inte följt upp med förslag på hur de praktiskt kan få denna hjälp. En förutsättning för att LVU-vården ska upphöra är att föräldrarna genomgår en förbättring och att faktorerna som låg till grund för omhändertagandet inte längre föreligger. Detta gör att socialnämnden är överordnade och har en maktposition gentemot föräldrarna, genom att de kan erbjuda dem den hjälp de behöver för att kunna få hem sina barn igen. I fall B1 beskriver en mamma att hon i kontakt med socialtjänsten gjort flertal försök att utröna vilka insatser som socialtjänsten anser att hon behöver. Trots att hon har varit öppen för kontakt har hon inte fått något gensvar. Föräldrarna blir i relationen till socialnämnden underordnade och behöver anpassa sig till vad socialnämnden, som är överordnad kan erbjuda för hjälp. Samtidigt kan ett annat sätt att se på detta vara att föräldrarna underordnar sig själva. De sätter sig i en offerposition där de överordnade, socialnämnden, får skulden för att inte gett de underordnade chans till förändring. Detta trots att de underordnade faktiskt själva har makten att söka hjälp.

Förändring i livssituationen

Det finns även fall där föräldrarna själva har förändrat sin tillvaro och sina levnadsförhållanden. Exempelvis har en mamma i fall A3 uppgett att hon numera har ett eget boende och en sysselsättning, men rätten har bedömt att dessa förändringar inte är tillräckliga. Föräldrarna har i dessa fall underordnat sig och gjort det som socialnämnden har föreslagit, trots det har rätten makten att bedöma att det inte är tillräckligt. Vidare kan förändringar analyseras genom Faircloughs tredimensionella modell. Även om förändringar är något individuellt från förälder till förälder har det ändå identifierats ett mönster i vilka förändringar det är som framhålls. Återkommande teman är de förändringar som skett i föräldrarnas levnadsförhållanden och föräldraförmåga, som nu gör att de kan se till barnets bästa. När föräldrarna genom sitt språk framför sin talan i rätten är detta en diskursiv praktik för just deras diskurstyp om vad som är bäst för barnet. I t.ex. fall B3 har föräldern sökt kunskap om barnets diagnos, skapat rutiner för barnet och ändrat inställning till barnets medicinering och är nu positiv till denna. Föräldrarna grundar sina uttalande på rådande diskurser om vad en bra förälder innebär, socialnämnden som konsumerar det som sägs grundar även sin tolkning på dessa rådande diskurser. Genom det tredje steget i Faircloughs analysmodell kan framhävandet av en viss typ av förändringar ses som en kommunikativ händelse. Denna reproducerar den sociala praktiken om vilka förändringar en förälder bör genomföra för att kunna få hem sina barn. Förändringarna som föräldrarna genomför kan även analyseras utifrån Foucaults teori om kunskap och makt. När föräldrarna genom sina förändringar tar till sig kunskap om barnens diagnoser förstärks även deras makt.

Socialnämndens makt och föräldrarnas motstånd

Ett uttryck av makten som socialnämnden besitter framkommer i fall A2. Här framför socialnämnden att det överhuvudtaget inte är aktuellt med en successiv återförening mellan barnet och föräldrarna, och att det därför saknas skäl att utreda föräldrarnas hemförhållanden. Socialnämnden hänvisar till umgängestillfällena på 1 timme per vecka och säger att den gamla utredningen innehåller tillräckligt med iakttagelser. I detta fall framför rätten, som är överordnad socialnämnden, kritik gentemot att socialnämnden inte utfört en komplett utredning. Denna situation visar på de konsekvenser som de som inte anses som "rätt" inom en diskurs kan få. En diskurs gör att vissa människor kontrolleras och utestängs från samhälleligt deltagande. Att vissa blir utestängda beror på den etablerade kunskapen i samhället. I ovanstående fall anses socialnämnden besitta etablerad kunskap och kan därför

utestänga föräldrarna från att överhuvudtaget bli utredda, därmed kategoriseras föräldrarna som "fel" inom denna diskurs (Bergström och Boréus 2012 s. 361). Inom varje diskurs kan ideologier utpekats, dessa formar hur saker inom diskursen betraktas. Ideologier döljer de alternativa möjligheter som finns, då det är ideologin som är rådande som efterföljs. Konsekvensen av detta blir att orättvisa maktförhållanden uppstår (Winther Jorgensen och Phillips 2000 s. 44). Detta orättvisa maktförhållande synliggörs i ovanstående exempel, föräldrarna får inte möjlighet att visa sin lämplighet, eftersom socialnämndens ideologi inte innefattar att utreda föräldrarna. Samtidigt kan föräldrarna ha agerat på ett sådant sätt att socialnämnden gjort bedömningen att föräldrarna inte är lämpliga, och att en förändring under längre tid måste ske innan de kan utreda på nytt. Då endast rättsfallen har analyserat i detta arbete gör det att den utredning som ligger till grund för tvångsomhändertagande inte finns med. Detta gör att en helhetsbild inte ges av varför socialnämnden agerar och uttrycker sig som de görs.

Ett återkommande tema är att föräldrarna säger att socialtjänsten ljugar och att utredningen och bedömningen de gjort inte stämmer. Detta kommer till uttryck genom att föräldrar i flera av fallen exempelvis uttrycker att "alla på socialnämnden ljugar" att "de inte har aktuella uppgifter", att "de inte har gått att kontakta", samt att föräldrarna inte fått den information de borde fått. På dessa sätt underordnar föräldrarna sig och synliggör sin maktlöshet inför situationen. Det finns även de föräldrar som gör motstånd mot den maktutövning de är föremål för. Exempel på dessa motstånd är att föräldrarna inte vill samarbeta med socialnämnden, de dyker inte upp på umgängestillfällen och ifrågasätter det som bestämts av rätten och socialnämnden. I varje relation där det finns makt, finns också motstånd. Detta skapar ett spänningsförhållande som gör att det finns konflikt i relationen. Denna konflikt bidrar till att maktutövningen utmanas (Foucault 1980 s. 142). Motståndet som föräldrarna visar i dessa fall är tydligt, de känner sig orättvist behandlade i den rättsliga processen och agerar därefter. Detta motstånd kan dock både vara hjälpsamt och stjälpsamt i processen i att få hem sina barn.

I fall B2 uttrycker pappan att han uppmärksammat blåmärken på barnen när de haft umgänge, han har tagit upp detta till socialnämnden men inte fått något gehör. Detta gjorde att han blev upprörd gentemot socialnämnden och familjehemsföräldrarna. Även i fall B1 gör mamman motstånd genom att inte samarbeta med socialnämnden, hon deltar inte på träffar i skolan, och hon har heller inte besökt sin son i familjehemmet. När motstånd gentemot

makten visas kan en konsekvens bli att makten justeras eller skärps. Genom det motstånd föräldrarna gör ifrågasätts myndighetspersonernas agerande, dock är dessa fortfarande överordnade och kan välja hur de ska tolka detta motstånd. I fall B1 och B2, där föräldrarna alltså fått bifall på sitt överklagande, kan motståndet som föräldrarna visat tänkas lett till att makten justeras. Däremot har liknande motstånd i andra fall fått konsekvensen att föräldrarna ses som olämpliga då de ständigt går in i konflikt och inte tar emot de råd och den hjälp som erbjuds. Detta gör att valet att utöva motstånd som underordnad i en maktrelation är en risk. Det kan resultera i en ändring av maktutövningen, men det kan också resultera i negativa konsekvenser för den enskilde.

Rättens makt att definiera rätt och fel

Genomgående i rättens bedömningar är att då de har kunskap om den juridiska processen och lagrum anses de också ha makten att definiera olika begrepp. De bestämmer om något är tillräckligt eller tillförlitligt och de definierar vad som är dåligt eller bra. I fall A1 uttrycker pappan att han är säker på att han kan göra sina barn friska om han de flyttar hem så att han kan utföra healing på dem. Detta benämner förvaltningsrätten som oroväckande i sitt domskäl, men de ger inte motivering till varför det är oroväckande. Detta sätt att definiera något kan förklaras med begreppet *sanningseffekter*. Inom diskursen kan inget ses som en absolut sanning men inom diskursen produceras vissa uppfattningar som sanna. Egentligen går det alltså inte att säga att en definition objektivt sätt är sann eller falsk. Men eftersom sanningseffekterna produceras inom diskurserna ses dessa som de som ska följas (Winther Jorgensen och Phillips 2000 s. 19). Att rätten definierar vad som är oroväckande eller inte tillräckligt bra hos en förälder är ett exempel på en sanningseffekt. Då de är överordnade inom diskursen har de makten att definiera, bestämma och värdera föräldrarnas agerande och uttalanden. När rätten definierar pappans uttalande om healing som oroväckande gör de detta eftersom uttalandet inte följer sanningseffekterna inom diskursen om vad barnets bästa är. I framtida diskurser är det möjligt att uttalandet uppfattats på ett annat sätt eftersom sanningseffekterna inom diskursen om vad barnets bästa är, då kanske har förändrats. I dagens samhälle är den skolmedicinska diskursen rådande, och alternativmedicin är inte alls lika accepterat.

Ytterligare exempel på sanningseffekter inom den rådande diskursen exemplifieras i ett fall där en mamma inte anses klara av att sätta gränser för hennes barn skärmtid. Detta anger

socialnämnden som en av anledningarna till varför LVU-vården ska fortgå. Ingen längre motivering ges till varför det anses som dåligt, utan den makten socialnämnden besitter gör att deras benämning är sann. Detta visar på att socialnämnden producerar sanningseffekter inom den rådande diskursen och definierar vad som anses som rätt eller fel. Fallet exemplifierar även det faktum att diskurser och sanningseffekter förändras genom tiden. Att en mamma anses ha bristande föräldraförmåga för att hon inte kan begränsa barnets skärmtid var inte aktuellt på den tid där barn ej hade mobiltelefoner eller datorer.

Maktens påverkan på barnet

Barnets uttryck och röst

Barnets röst och åsikt har hörts i olika utsträckning från fall till fall, beroende på ålder och barnets situation. Exempelvis har barnet som är betydligt yngre i fall A2 inte hörts alls jämfört med de fall där barnen är äldre och uttrycker sin åsikt. Ett tydligt tema som kommit fram i domarna är inte bara vad barnen säger, utan också vad de uttrycker för känslor och reaktioner. Dessa reaktioner förmedlas av framförallt socialnämnden och familjehemsföräldrarna. Återkommande är att barnen inte mår bra innan och efter de haft umgänge med sina föräldrar. I fall A1 berättar ett av barnet att hen upplever kontakten med sin pappa som jobbig. Barnet känner sig stressad och är orolig att pappan ska göra något mot familjehemsmamman. Både i fall B2 och B3 uppvisar barnen psykosomatiska symtom efter umgänget, de beskrivs som uppvarvade, känslofyllda och har kräkts och haft diarré. I fall B2 är det både familjehemmet och förskolepersonalen som signalerat att barnens psykiska mående har försämrats och sagt att barnen visat tydliga tecken på att de inte mår bra, och att det fanns en koppling mellan täta umgängen med vårdnadshavarna. Vidare i fall A3 beskrivs det att barnet har mardrömmar, värk i bröstet och andningsbesvär, och just i samband med umgänget med sin mamma beskrivs barnet som känslomässigt avstängd. I fall A4 beskrivs att barnet reagerar med starka stressreaktioner när förslag om umgänge har getts.

Dessa tydliga reaktioner hos barnen i de studerade rättsfallen, bekräftar det som kommit fram inom forskningen. Barn till föräldrar som lider av psykisk ohälsa eller missbruk löper större risk att drabbas av psykisk ohälsa (Hjern, Arat & Vinnerljung 2014). I alla de fall som har studerats har någon form av psykisk ohälsa uttryckts hos barnen. Vidare är ett tema som gått att utläsa i empirin att de nämnda uttryck som barnet visat, tar mycket plats när det kommer

till att bedöma riskerna om barnet flyttar hem igen. Dock diskuteras inte alls upphörande av umgänge, även fast barnens uttryck tydligt visar att de mår dåligt av umgänget. Upphörande av umgänge mellan barnet och de biologiska föräldrarna ses överhuvudtaget inte som ett alternativ, även om barnen tydligt uttrycker att de mår dåligt av det. Enligt Fairclough är språket, den diskursiva praktiken, något som både skapar den sociala praktiken, och som präglas av den (Winther Jorgensen och Phillips 2000 s. 74-76). När rätten och socialnämnden överhuvudtaget inte pratar om upphörande av umgänge som en möjlighet speglar det den sociala praktiken och rättens samt socialnämndens rådande diskursen om vad barnets bästa är. Den sociala praktiken innebär att barnen så långt som möjligt ska ha chans att träffa sina biologiska föräldrar. Eftersom detta anses vara det rätta i rättens och socialnämndens rådande diskurs om vad barnets bästa är.

Att alternativa handlingsalternativ inte existerar går även att koppla till Foucaults definition av begreppet ideologi (Winther Jorgensen och Phillips 2000 s. 44). Inom ideologin att det bästa för barnet är att träffa sina föräldrar döljs möjligheten att begränsa umgänget helt, detta trots att barnen i sitt agerande tydligt visar att de mår dåligt. Detta dåliga mående har framkommit i flertalet fall, framförallt i B2 och B3 där barnen visat psykosomatiska symptom, både innan, under och efter umgänget, men trots detta fortsätter umgänget med de biologiska föräldrarna att ske. Att barnens uttryck inte tas särskild stor hänsyn till är det i sig ett återkommande tema. Detta är något som kan kopplas till Foucaults teori om makt och kunskap, där barnen inte anses ha den kunskap som krävs för att bedöma vad som är bäst för dem själva och därför har deras uttryck inte heller särskilt stor makt.

Barnen uttrycker även i flertalet av fallen mer tydligt sin åsikt gällande om de vill flytta hem eller inte. Trots detta har rätten inte alltid tagit hänsyn till barnets vilja. Återkommande är att socialnämnden och domarna bedömer att barnets vilja inte är förenat med vad som är bäst för barnet. I fall B1 är barnet tydligt med att hen vill flytta hem och skapa en relation med sin mamma. Barnet uttrycker att han har sett att mamman visar vilja att förändras och därför vill han flytta hem. Likaså är det i B3 där barnet säger att hen vill flytta tillbaka till sin mamma, dock påpekar socialnämnden i detta fall att det faktum att barnet har en funktionsnedsättning bör beaktas i förhållande till hans mognad. I båda dessa fall har kammarrätten tagit hänsyn till barnets vilja och beslutat om bifall, och i dessa domskäl nämner de barnets egen vilja som en faktor som vägts in i beslutet. I fall A4 framför mamman, ställföreträdaren samt socialsekreteraren att barnet tydligt och bestämt vill flytta hem, det är viktigt för honom att få

återförenas med sin mamma. Trots detta beslutar kammarrätten om ett avslag. Kammarrätten motiverar sitt beslut:

“Barnets vilja bör beaktas, men hen har särskilda behov och har inte uppnått sådan ålder och mognad att han kan förväntas göra en välgrundad bedömning av hur hans situation kommer se ut om vården upphör och han flyttar hem till sin mor”

I fall A1 uttrycker båda barnen att de inte vill bo hos sin pappa, de är tydliga med att de inte mår bra av att vara med honom och tycker att relationen är jobbig. Kammarrätten ger ett avslag till upphörandet av vården men trots att båda barnen uppnått relativt hög ålder så motiveras inte beslutet med barnens vilja i rättens bedömning. Tidigare forskning visar på samma resultat, att barn inte känner sig lyssnade på i juridiska processer (Maskrosbarn 2010). Barn får inte utrymme att berätta sin egen berättelse, och de riktlinjer och modeller som används för att utreda, resulterar i att helhetsbilden av barnens komplexa situation inte framkommer i utredningen (Mattsson 1998 ; Ponnert och Johansson 2018). Det återkommande temat att barnets uttalade åsikt inte tas speciellt mycket hänsyn till kan genom en diskursanalys förklaras som att barnets åsikt inte ges mycket mening i den rådande diskursen. Att det i slutändan är andra än barnen själva som har makt att säga vad som är bäst för dem. Den sociala konsekvensen av denna diskurstyp skulle tänkas vara att socialnämnden helt avstår från att tillfråga barnen om deras åsikter. Detta är dock inte fallet, utan genomgående i empirin är att barnen ändå hörs, eftersom det finns en annan diskurstyp som säger att barn ska höras om sin egen situation. Att två diskurstyper om hur barnets åsikt ska tillvaratas skulle kunna ses som en form av Faircloughs begrepp interdiskursivitet eftersom två olika diskurstyper existerar i samma diskursordning (Winther Jorgensen och Phillips 2000 s. 77-78).

Familjehemmet och barnets anknytning

Genomgående i rättsfallen är att familjehemsföräldrarna besitter en unik makt gällande att uttrycka vad som är bäst för barnet. De har dels möjlighet att beskriva hur föräldrarna agerat gentemot dem, och på det sättet utöva makt. De anses också ha kunskapen och därmed makten att beskriva hur barnen mår eftersom de tillbringar mest tid med barnen. I fall A3 har familjehemmet krävt att det ska vara med en inspektör vid umgängestillfällena pga. att mamman har agerat aggressivt gentemot familjehemsföräldrarna. I detta fall tar

familjehemsföräldrarna mycket plats när det kommer till att beskriva barnets mående. De säger att barnet blir känslomässigt avstängd och drömmer mardrömmar efter umgängestillfällena. Även i fall B2 yttrar sig familjehemsföräldrarnas upplevelser om barnets mående. I detta fall har de berättat att syskonen uppvisat ett allt sämre psykiskt mående efter umgängestillfällena och dessa yttrande fick till följd att det under en period blev total umgängesinskränkning för båda föräldrarna. Familjehemsföräldrarnas makt grundar sig här på kunskapen de har om barnen, på grund av att de träffar dem mest, ger det dem makten att kunna skapa sanningseffekter. Denna aspekt är intressant då familjehemsföräldrarna vid första anblick upplevs frånvarande i domarna om LVU-vården. Det är föräldrarna, socialnämnden och rätten som tar störst plats att anföra sina åsikter. Men vid närmare analys synliggörs familjehemsföräldrarnas unika maktposition genom att de kan producera sanningseffekter utifrån hur barnen uttrycker sig till dem.

När det kommer till vad som är bäst för barnet har anknytning till familjehemmet i en del rättsfall bedömts som viktig. I fall A2 skriver socialnämnden att barnet har utvecklats bra hos familjehemmet och att det är viktigt att barnet får en bra anknytning till dem. I B2 har barnen varit placerade i familjehemmet i fyra år och det har gjorts en utredning om vårdnadsöverflyttning till familjehemsföräldrarna. Nämnden uttrycker att familjehemsföräldrarna kan tillgodose barnets behov av stabilitet och trygghet. I A3 anger domarna som ett skäl för sitt avgörande att barnet själv uttryckt att hen inte har något starkt band till sin mamma, att hen knappt känner sin mamma. Barnets anknytning till de biologiska föräldrarna respektive familjehemsföräldrarna ses alltså som en viktig faktor.

Anknytningsperspektivet ingår i den generella diskussion som förts angående statlig vård för barn. Det finns ett ifrågasättande kring om separation från de biologiska föräldrarna och vård utanför hemmet är det bästa för barnet. Detta eftersom anknytningen till de biologiska föräldrarna är viktig och därför ska fokus läggas på att skapa en välfungerande kontakt mellan föräldrarna och barnet, och sträva mot att återförenas (Andersson 1998).

Praxis i form av HFD 2012 ref 35, som omnämns i metod delen, pekar också på att den risk för skada som en splittring från ett familjehem kan innebära inte ska vägas in i om LVU-vården ska upphöra eller ej. Detta är en rättspraxis som ett par föräldrar och ställföreträdare hänvisar till i sina anföranden. Att hänvisa till tidigare texter kallas enligt Fairclough *manifest intertextualitet*. Detta innebär att historien är med och formar nutiden, och hänvisningen i sig ger betydelse åt historien (Winther Jorgensen och Phillips 2000 s. 78). Om inte denna

rättspraxis funnits hade alternativet att låta barnen bo kvar i familjehemmet pga. anknytningen varit mer självklar.

Maktspelets konsekvenser

Avslutningsvis har ett genomgående tema i denna analys varit att det finns ett maktspel mellan föräldrarna och nämnden. Maktspelet har analyserats ur olika perspektiv och förklarats med hjälp av teorier. I detta maktspelet som existerar mellan de olika aktörerna har diskurser om vad barnets bästa synliggjorts. Rättens och socialnämndens rådande diskurser om vad barnets bästa är har ställts mot föräldrarnas diskurs om vad barnets bästa är. När detta maktspel kommer till uttryck i domarna har barnen i slutändan blivit påverkade negativt då fokus har flyttats från dem och istället till maktspelet.

I fall A2 har föräldrarna inte fått erbjudande om stöd och hjälp i sin föräldraroll eftersom nämnden ansett att de ska söka detta själva. I fall A3 är det istället mamman som i sitt agerande straffar barnet för att hon inte gillar hur socialtjänsten agerat. Mamman väljer att ta tillbaka en present hon gett till sin dotter och säger att hon kan avstå från umgängestillfällena, något som gör barnet ledset och förvirrat. I fall B2 sätter föräldrarnas biträde tydligt ord på detta när hon skriver att konflikterna med socialtjänsten lett till att socialtjänsten valt att begränsa umgängestillfällena för föräldrarna. När maktspelet mellan rätten, socialnämnden och föräldrarna går ut över barnen kan Foucaults begrepp överordnad och underordnad användas (Hörnqvist 1996 s. 116-119). Socialnämnden och föräldrarna ses som överordnade och barnen ses som underordnade. Det faktum att barnen vårdas av staten och att deras vårdtid präglas av konflikter mellan de som ska finnas där och hjälpa dem förstärker deras underordnade position eftersom de inte har någon makt i sig själva. Utifrån de här faktorerna kan detta maktspel, som existerar mellan socialnämnden, rätten och föräldrarna, anses fränta fokus från barnen. Maktspelet om vad barnets bästa är mellan de olika aktörerna är en stor del av LVU-processen och detta medför konsekvensen att barnens åsikter, uttryck och bästa kommer i skymundan.

Avslutande diskussion

Syftet med denna studie var att studera hur "barnets bästa" framkommer, och motiveras, i rättsfall. Syftet var vidare att studera olika diskurser om vad barnets bästa är gällande upphörande av LVU-vård i familjehem, samt hur barnet påverkas av maktspelet mellan de

olika diskurserna om vad barnets bästa är. Utifrån vårt val av metod och teori anser vi att syftet och frågeställningarna har kunnat besvaras.

Ett intressant resultat som bör lyftas fram gällande hur barnets bästa framkommer i rättsfallen är att oavsett faktorer som t.ex. kön och ålder på barnet, finns det vissa begrepp som ständigt är återkommande när det talas om vad som är bäst för barnet. Exempel på dessa är "stabilitet" och "trygghet". Detta har med hjälp av Faircloughs teori kunnat förklaras som att språket reproducerar den rådande diskursen och sociala praktiken. Vidare kan det utifrån resultatet dras en slutsats om att det finns flera perspektiv på vad barnets bästa är; föräldrarnas, socialnämndens och rättens. I de rättsfall där barnet har blivit tillfrågad om sin egen situation har vi identifierat ett tema. Detta tema är att barnets uttalande har tolkats utifrån de olika perspektiven på vad som är bäst för barnet. Återkommande har varit att barnen som har tydliga åsikter om sin situation inte har bedömts som tillräckligt mogna för att kunna veta sitt eget bästa. I slutändan är det de vuxnas perspektiv och åsikter som tillmätts större betydelse gällande barnets bästa.

Ett annat intressant resultat som kan kopplas till vår andra frågeställning gäller hur föräldrarna och socialnämnden interagerar med varandra och det maktspel som träder fram. Med hjälp av Foucault har ett återkommande maktspel identifierats; föräldrarna är underordnade och socialnämnden är överordnade (Hörnqvist 1996 s. 116-119). Detta styrkeförhållande har praktiskt visat sig genom att socialnämnden är de som har makten att bedöma föräldrarnas föräldraförmåga. De har även makten att avstå från att utreda hemförhållanden. Inom maktspelet har även ett motstånd från föräldrarna identifierats. Genom att inte underordna sig socialnämnden gör föräldrarna motstånd. Detta har visat sig resultera i att makten antingen skärps, och motståndet ses som en brist på samarbete, eller att makten justeras och föräldrarna får sin vilja igenom. Detta innebär att föräldrarna utsätter sig själva för en risk när de gör motstånd.

Svaret på frågeställningen är att det i empirin har gått att urskilja ett maktspel mellan föräldrarnas och socialnämndens diskurser om vad barnets bästa är, och att detta maktspelet påverkar barnet. Detta genom att fokus flyttas från barnets bästa, och istället får argumentationer mellan de båda aktörerna ta mer plats. Maktspelet har lett till att socialnämnden och föräldrarna straffar varandra, ofta genom att begränsa eller avstå från umgängestillfällena. Något som direkt går ut över barnet. En annan diskurs om vad barnets

bästa är, som inte tar lika mycket plats i rättsfallen, är familjehemmens. Dessa har makt genom att det är de som lever med barnen och de har därmed mycket kunskap om hur barnen mår. Denna kunskap gör att de kan utöva makt genom beskrivningarna av barnens mående. I början av denna studie hade vi en tro om att familjehemsföräldrarna skulle ta större plats i rättsfallen, av just den anledningen att de besitter mycket kunskap om barnets mående. Genom arbetets gång har det dock visat sig att de inte alls tar så mycket plats eftersom de inte har lika mycket utrymme att framföra sin talan i den juridiska processen.

Gällande studiens tredje frågeställning har ett återkommande tema visat sig vara att socialnämnden har makten att bedöma barnets åsikt, känslor och uttryck. Dels när det gäller barnets åsikt om var hen vill bo, och här har som tidigare nämnts socialnämnden makten att bedöma att barnet inte är tillräckligt moget för att kunna veta vad som är det bästa. Men även barnets agerande vid umgängestillfällena har socialnämnden makten att bedöma. Ett tema har varit att även om barnet mår dåligt före, under och efter umgängestillfällena bedömer socialnämnden att umgänget ska fortgå.

I den här studien har diskursanalys av text använts som metod. Begränsningarna med denna metod är att vi har koncentrerat vår studie till utvalda rättsfall och därmed inte tagit del av vad som skett tidigare i LVU-processen. Med anledning av detta har vi inte en helhetsbild av de involverade personernas liv. En annan begränsning med studien är att dessa personer inte varit aktiva i vår studie och därför varken kunnat utveckla de resonemang som de fört, eller svarat på frågor.

Valet av teori i denna studie har gjort att vi har letat efter maktutövning. Eftersom socialnämnden är de som besitter mer makt i förhållande till föräldrarna, och eftersom föräldrarna därmed kan ses som underordnade, finns det en risk att teorin gjort oss mer partiska åt föräldrarnas håll. Valet av teori har möjligtvis gjort att vi sett föräldrarna som mer underordnade och utsatta än de egentligen är, även om vi ansträngt oss för att vara opartiska. I denna uppsats valde vi att använda två olika teorier. Vi förde en diskussion kring detta och kom fram till att detta skulle fördjupa och utöka vår analys med hjälp av att använda flera förklaringsmodeller till det resultat som vi fann. Foucaults sätt att se på diskurser innebär att det inte existerar någonting utanför diskursen. Jämfört med Fairclough som menar att det finns något icke språkligt utanför diskursen, som finns inom den sociala praktiken och går utanför den rådande diskursen. Detta gör att analyser har kunnat göras kring diskurser i den

sociala praktiken. Därför kan det konstateras att trots att dessa två teorier skiljer sig åt, har användandet av de båda bidragit till en bredd i analysen av vårt arbete, och därmed medfört intressanta resonemang.

Avslutningsvis skulle en framtida studie kunna fokusera på umgängestillfällena, hur barnen mår före, under och efter dessa och varför socialnämnden sällan beslutar om umgängesbegränsning. Vi anser att detta är ett intressant område att fortsätta studera, eftersom vi i denna studie reagerat på att barn tydligt visar att de mår dåligt i koppling till umgänget. Trots detta har det visat sig att det sällan tas beslut om begränsning av umgänge. Med anledning av detta kan en fråga gällande vem det egentligen är som har rätt till umgänge ställas. Barnens rätt till umgänge tillvaratas på bekostnad av deras mående och därför kan det vid dessa tillfällen snarare ses som att det är föräldrarna som har rätt till umgänge med sina barn.

Referenslista

Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red.) (2011) *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber
Andersson, Gunvor. (1998). Föräldrakontakt och familjetillhörighet ur fosterbarns perspektiv *Socialvetenskaplig tidskrift*, 5(1), ss. 3–23.

Andersson, Gunvor. (2008). Barndomens placeringar och ungas tillbakablick. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 15(2) ss. 76–96.

Bederian-Gardner, Daniel., Hobbs, Sue D., Ogle, Christin M., Goodman, Gail S., Córdón, Ingrid M., Bakanosky, Sarah., Narr, Rachel., Chae, Yoojin., Chong, Jia Y. (2018). Instability in the lives of foster and nonfoster youth: Mental health impediments and attachment insecurities. *In Children and Youth Services Review*. Vol 84. ss. 159–167.

Bergman, Ann-Sofie. (2011). *Lämpliga eller olämpliga hem? Fosterbarnsvård och fosterhems kontroll under 1900-talet*. Linneus University Dissertation. No 66/2011. ISBN: 978-91-86983-11-6.

Bergström, Göran & Boréus, Kristina. (2012). Diskursanalys. I Bergström, G & Boréus, K. (red.) *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 3. uppl. Lund: Studentlitteratur AB, ss. 353–415.

Bryman, Alan (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 2., [rev.] uppl. Malmö: Liber.

Cederborg, Ann-Christin & Karlsson, Yvonne. (2001). Omhändertagande med barnens perspektiv. *Socialvetenskaplig tidskrift*. 8(3) ss. 163–179.

Denscombe, Martyn (2018). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. 4 uppl. Lund: Studentlitteratur.

Desante, J., Degrazia, D., Danis, M. (2016) 'Parents of Adults with Diminished Self-Governance', *Cambridge Quarterly of Healthcare Ethics*, 25(1), ss. 93–107.

Foucault, Michel. (1980) *Power/knowledge: selected interviews and other writings, 1972-1977*. New York :Pantheon Books.

Hjern, Anders, Arat, Arzu & Vinnerljung, Bo. (2014). *Att växa upp med föräldrar som har missbruksproblem eller psykisk sjukdom- hur ser livet ut i ung vuxen ålder*. Nationellt kompetenscentrum anhöriga.

[http://www.anhoriga.se/Global/BSA/Dokument/Rapporter_kunskaps%C3%B6versikter/BSA_Chess-4_webbNy.pdf] Hämtat 2019-05-20.

Hyde, J. & Kammerer, N. (2009). Adolescents' perspective on placement moves and congregate settings: Complex and cumulative instabilities in out-of-home care. *Children and Youth Services Review*, 31(2), ss. 265-273.

Hörnqvist, Magnus. (1996). *Foucaults maktanalys*. Stockholm : Norstedt.

IVO. (2017). *Barns rätt till familjehemsvård av god kvalitet. Granskning av socialtjänstens myndighetsutövning rörande familjehemsplacerade barn*. Stockholm: Inspektionen för vård och omsorg.

Lind, J. (2008). The Best Interest of the Child as an Argument in Assessments of Parent Potential in Sweden'. *International Journal of Law, Policy and the Family*, 22(1), ss. 1-21.

Lind, Rolf (2014) *Vidga vetandet*. Lund: Studentlitteratur.

Lövgren, Veronica & Kalman Hildur. (2012). *Etiska dilemman: forskningsdeltagande, samtycke och utsatthet*. Malmö: Gleerups.

Maskrosbarn (2010) *Frågar man inget får man inget veta. En kvalitativ och kvantitativ intervjustudie med 50 ungdomar*. [<https://vuxen.maskrosbarn.org/wp-content/uploads/2015/04/RapportenMaskrosbarn.pdf>]. Hämtat 2019-04-12.

Maskrosbarn (2016) *Jag är bara en påse med pengar*. En rapport av Maskrosbarn om ungdomars upplevelser av insatser från socialtjänsten [https://vuxen.maskrosbarn.org/wp-content/uploads/2017/01/Jag-a-CC%88r-bara-en-pa-CC%8Ase-med-pengar_Maskrosbarn_2016_testskrivskyddad-2.pdf]. Hämtat 2019-04-12.

Mattsson, Titti. (1998). Barnets mening i LVU-processen. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 5(1) ss. 45-57.

Ponnert, Lina & Johansson, Susanna. (2018) Juridification and Standardisation: Two Legal Dimensions Influencing Contemporary Child Protection', *British Journal of Social Work*, 48(7), ss. 2020–2037. doi: 10.1093/bjsw/bcx150.

Rostill-Brooks, H., Larkin, M., Toms, M. och Churchman, C. (2011) "A shared experience of fragmentation: Making sense of foster placement breakdown". *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, 16(1) ss. 103-127.

Sallnäs, Marie., och Vinnerljung, Bo. (2012) *Oplanerade avbrott i fosterhemsplaceringar av yngre barn och långvarigt placerade barn*. Stockholm, Socialstyrelsen.

Skoog, Viktoria. (2013). *Barn som flyttas i offentlig regi :en studie av förekomst och upplevelser av instabil samhällsvård för barn*. Umeå: Institutionen för socialt arbete, Umeå universitet.

Socialdepartementet. (1989). *Vård i vissa fall av barn och ungdomar* (Regeringens proposition 1989/90:28 s. 69). Stockholm: Regeringskansliet.

Socialdepartementet. (2002). *Stärkt skydd för barn i utsatta situationer m.m.* (Regeringens proposition 2002/03:53). Stockholm: Regeringskansliet.

Socialstyrelsen (2017). *Statistik om socialtjänstinsatser till barn och unga 2015 och 2016*. [<https://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/20659/2017-9-2.pdf>] Hämtad 2019-04-15.

Unicef. (2009). Barnkonventionen: FN:s konvention om barnets rättigheter. [<http://unicef-porthos-production.s3.amazonaws.com/barnkonventionen-i-sin-helhet.pdf>] Hämtat 2019-04-15.

Vetenskapsrådet (u.å) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Wilson, Leslie & Conroy, James. (1999). Satisfaction of children in out-of-home care. *Child Welfare*, 78(1), ss. 53-70.

Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.

Rättsfall

HFD 2014 ref. 50.

HFD 2012 ref 35.

Lagar

SFS: 1990:52 *Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga*. Stockholm: Socialdepartementet.

SFS 2001:453. *Socialtjänstlag*. Stockholm: Socialdepartementet.

SFS 1949:381. *Föräldrabalken*. Stockholm: Justitiedepartementet.

SFS 2009:400. *Offentlighets- och sekretesslagen*. Stockholm: Justitiedepartementet.

SFS 1949:105 *Tryckfrihetsförordning*. Stockholm: Justitiedepartementet.

SFS 2003:460 *Lag om etikprövning av forskning som avser människor*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.